

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการที่สัญญาจ้างในการดำเนินงานก่อสร้างของภาครัฐในปัจจุบันมักมีการกำหนดให้ใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ประกอบกับผู้ที่ทำงานทางด้านการก่อสร้างทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไม่ค่อยมีความเข้าใจในการอนุญาตโตตุลาการดีเท่าที่ควร ทำให้การนำกระบวนการอนุญาตโตตุลาการไปใช้เกิดปัญหาหรือต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการก่อสร้างของทั้งฝ่ายผู้ว่าจ้าง (ฝ่ายรัฐ) และฝ่ายผู้รับจ้าง (ฝ่ายเอกชน) ดังนั้นการศึกษากการใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาข้อพิพาทในงานก่อสร้างของภาครัฐจึงมีขึ้นเพื่อศึกษาปัญหาต่างๆ ที่พบในการใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ในกระบวนการอนุญาตโตตุลาการจากสำนักงานอนุญาตโตตุลาการที่จัดตั้งโดยกระทรวงยุติธรรม และการเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการ

จากผลการศึกษาพบว่ากรณีพิพาททางการก่อสร้างที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะมีสาเหตุมาจาก 2 เรื่องด้วยกัน คือ 1) สัญญาไม่ชัดเจนเกี่ยวกับความรับผิดชอบในเรื่องต่างๆของแต่ละฝ่าย ทำให้เมื่อมีการดำเนินการใดๆ ที่นอกเหนือจากที่ได้ตกลงกันไว้ในตอนทำสัญญาไม่สามารถทำการตกลงกันได้จนเกิดเป็นกรณีพิพาท 2) มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแบบก่อสร้างบ่อยครั้ง จึงเป็นผลให้มีงานเพิ่มหรืองานลดเกิดขึ้นซึ่งทำให้เกิดกรณีพิพาทในประเด็นปัญหาความล่าช้าและการเรียกร้องค่าชดเชยจากการพิจารณาสาเหตุของการเกิดปัญหาพบว่าสามารถทำการแบ่งปัญหาออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

- ปัญหาความบกพร่องในเรื่องเกี่ยวกับแบบและสัญญาจ้าง
- ปัญหาจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- ปัญหาทางการเงิน
- ปัญหาเกี่ยวกับการตีความสัญญา

ส่วนแนวทางในการป้องกันการเกิดปัญหาที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์และการพิจารณาเหตุผลในการทำคำชี้ขาดของอนุญาตโตตุลาการมีดังนี้

- เนื่องจากอนุญาตโตตุลาการได้อ้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บางมาตราเป็นเหตุผลในการทำคำชี้ขาด ดังนั้นการศึกษากฎหมายดังกล่าวในมาตราที่มีความเกี่ยว

ข้อเพื่อให้การดำเนินการต่างๆ ในงานก่อสร้างไม่ขัดกับกฎหมายจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดการเกิดข้อพิพาท

- คณะที่ทำการร่างสัญญาควรมีความชำนาญทั้งในด้านข้อกำหนดและทางด้านเทคนิค วิธีการปฏิบัติในงานก่อสร้าง
- ควรปลูกฝังจรรยาบรรณในวิชาชีพให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน
- ควรมีการจัดประชุมฝ่ายต่างๆ เพื่อพิจารณาปัญหาาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ
- การมอบหมายตำแหน่งหน้าที่ควรให้มีความเหมาะสมกับความสามารถและประสบการณ์
- เมื่อเกิดปัญหาขึ้นควรรีบแจ้งผู้ที่มีอำนาจจัดการ
- การแก้ปัญหาโดยใช้การตีความสัญญาควรพิจารณาทั้งสัญญา เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของสัญญา ไม่ควรค้นหาคำบางคำมาสนับสนุนความคิดตน
- เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นควรมีความเห็นใจซึ่งกันและกัน
- ควรจดบันทึกบทเรียนและวิธีการที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการต่อไป
- ควรทำงานอย่างมีระบบให้ง่ายต่อการค้นหาและการตรวจสอบ
- ทุกฝ่ายควรมีจุดมุ่งหมายที่ความสำเร็จของงาน

จากผลการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการอนุญาตใตตุลาการพบว่าปัญหาที่มักพบในกระบวนการอนุญาตใตตุลาการ คือ ปัญหากระบวนการมีความล่าช้า เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยมีเวลาให้กระบวนการ มีการใช้ลูกเล่นต่างๆ ในกระบวนการเพื่อถ่วงเวลา มีการเลื่อนนัดสืบพยานบ่อยครั้ง อนุญาตใตตุลาการที่เป็นวิศวกรไม่ค่อยเข้าใจกระบวนการอนุญาตใตตุลาการดีพอ และปัญหาอนุญาตใตตุลาการทำตัวไม่เป็นกลาง จากการพิจารณาสาเหตุของการเกิดปัญหาพบว่าสามารถทำการแบ่งปัญหาออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ปัญหาที่เกิดจากผู้เป็นอนุญาตใตตุลาการ ปัญหาที่เกิดจากตัวคู่พิพาท และปัญหาที่เกิดจากตัวกระบวนการ และจากการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้กระบวนการอนุญาตใตตุลาการของภาครัฐพบว่ามี 2 กลุ่มปัญหา คือ ปัญหาในการปฏิบัติตามคำชี้ขาดของภาครัฐ และปัญหาที่ทำให้ภาครัฐมักแพ้คดี

ส่วนแนวทางในการป้องกันการเกิดปัญหาในการใช้กระบวนการอนุญาตใตตุลาการที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์และจากการพิจารณาประเด็นปัญหาที่พบในสำเนาคำชี้ขาดมีดังนี้

- ควรเลือกอนุญาตใตตุลาการที่มีประสบการณ์มากในเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาข้อพิพาททางการก่อสร้างโดยใช้กระบวนการอนุญาตใตตุลาการ

- ควรเลือกอนุญาตตุลาการ โดยพิจารณาจากประเด็นพิพาทเป็นหลัก
- ควรเลือกอนุญาตตุลาการที่ไม่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับฝ่ายใด
- ควรมีการกำหนดและวางแผนการใช้เวลาในการดำเนินกระบวนการอย่างชัดเจน

ในการดำเนินงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดของการวิจัยในเรื่อง ในการวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางต่างๆในงานวิจัยนี้ได้ทำการพิจารณาเฉพาะศาสตร์ในเชิงวิศวกรรมเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงการดำเนินการในทางปฏิบัติจะต้องใช้ศาสตร์หลายด้านผสมผสานกัน และในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยเลือกใช้แหล่งข้อมูลจากสถาบันอนุญาตตุลาการ ที่จัดตั้งโดยกระทรวงยุติธรรมเท่านั้น เนื่องจากเป็นสถาบันที่ได้รับความนิยมใช้ในการระงับข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานรัฐกับฝ่ายเอกชน และทางสถาบันได้มีการจัดเก็บข้อมูลกรณีพิพาทไว้อย่างเป็นระบบจึงสามารถทำการศึกษาเก็บข้อมูลต่างๆได้ ฉะนั้นในการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์จึงควรใช้เป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งประกอบในการตัดสินใจเท่านั้น

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการใช้กระบวนการอนุญาตตุลาการให้มีความเหมาะสมกับข้อพิพาททางการก่อสร้าง

จากการที่ได้ศึกษาการใช้กระบวนการอนุญาตตุลาการในการแก้ปัญหาข้อพิพาททางการก่อสร้างของต่างประเทศ ประกอบกับข้อมูลที่ได้ทำการรวบรวมในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะการปรับปรุงกระบวนการอนุญาตตุลาการให้มีความเหมาะสมกับข้อพิพาททางการก่อสร้างโดยมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และเกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายยิ่งขึ้น ดังนี้

(1) เริ่มแรกควรมีการจัดการประชุมผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวงการก่อสร้าง นักวิชาการ และนักกฎหมายที่มีความรู้ในกระบวนการอนุญาตตุลาการ เพื่อระดมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้กระบวนการอนุญาตตุลาการให้มีความเหมาะสมกับข้อพิพาทในงานก่อสร้าง ต่อมาควรมีการจัดตั้งกลุ่มเฉพาะขึ้น โดยรวบรวมผู้ที่มีความสามารถในทางวิศวกรรมและกระบวนการอนุญาตตุลาการมาขึ้นทะเบียนไว้คอยให้คำปรึกษาและดำเนินการด้านอนุญาตตุลาการ และควรเริ่มที่จะมีการตั้งกฎข้อบังคับของกระบวนการอนุญาตตุลาการเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างโดยเฉพาะ และควรมีการจัดประชุมกันเป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงกฎต่างๆ ให้เกิดความทันสมัยอยู่เสมอ

(2) เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการตัดสินใจพิพาทกรณีข้อพิพาทที่ไม่ซับซ้อนอาจไม่ต้องการนั่งสัมมนาพิจารณา ควรให้แต่ละฝ่ายเขียนคำพยานประกอบหลักฐานที่รวบรวมชัดเจนมาให้อนุญาโตตุลาการ ถ้าอนุญาโตตุลาการไม่มีข้อสงสัยสามารถทำคำชี้ขาดได้เลย ซึ่งทำให้เกิดความรวดเร็วอย่างมากเพราะตัดปัญหาการมีเวลาว่างตรงกันของทุกฝ่าย รวมทั้งการเลื่อนนัดและการมาสายออกไปได้

(3) ในกรณีพิพาททางการก่อสร้างของภาครัฐ ถ้าเป็นสัญญาทางปกครองควรมีมาตรการเพิ่มเติมในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการ และไม่ควรใช้มาตรการเดียวกับสัญญาทั่วไปเนื่องจากเป็นสัญญาที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมของประเทศ เพื่อให้คำชี้ขาดมีความเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับแก่สาธารณชน

(4) เพื่อแก้ปัญหาการที่หน่วยงานของรัฐยังไม่เข้มแข็งพอที่จะดูแลตัวเองได้ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ จึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทำหน้าที่ดูแลข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการของฝ่ายรัฐ เมื่อเกิดข้อพิพาทก็จะส่งเรื่องให้หน่วยงานนี้ทำการวางแผนการและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ เช่น ประสานงานกับสภาวิศวกร หรือมหาวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญให้เข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินการ ซึ่งจะดีกว่าการหาทางดำเนินการของแต่ละหน่วยงานที่เกิดข้อพิพาทเอง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจไม่มีความรู้ในแง่มุมหรือชั้นเชิงต่างๆ ในการดำเนินการมากเท่าเอกชน

(5) ควรจะมีการรวมกลุ่มของผู้ที่อยู่ในวงการก่อสร้างเพื่อที่จะออกกฎข้อบังคับและปรับปรุงกระบวนการอนุญาโตตุลาการให้มีความเหมาะสมในการปรับใช้กับข้อพิพาทเกี่ยวกับงานก่อสร้างโดยเฉพาะ

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

เนื่องจากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในเชิงความคิดเห็น โดยการคำนึงถึงเฉพาะศาสตร์ทางวิศวกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการก่อสร้างเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้การใช้กระบวนการมีความสมบูรณ์เหมาะแก่การนำมาปฏิบัติได้จริง จึงควรมีการศึกษการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในการแก้ปัญหาข้อพิพาททางการก่อสร้างของภาครัฐ โดยการพิจารณาถึงผลกระทบต่อองค์ประกอบโดยรวมของประเทศ เช่น ผลกระทบทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์ เป็นต้น และคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินการกระบวนการ โดยเฉพาะในโครงการระดับชาติที่มีมูลค่ามหาศาล